

Підвищення інноваційного потенціалу як фактор забезпечення регіонального розвитку

Омельяненко В.А.

студент факультету економіки та менеджменту Сумського державного університету

Однією із ключових завдань підвищення конкурентоздатності вітчизняної економіки є створення національної інноваційної системи. Однак при переході до ринкової економіки, в умовах одержання регіонами самостійності в реалізації господарської і науково-технічної політики, формування децентралізованої національної інноваційної системи стало залежати насамперед від того, наскільки ефективними є регіони в розбудові своїх регіональних інноваційних систем.

Суть поняття "інноваційний потенціал" полягає у визначенні його основних ресурсних складових, а також показників, що характеризують його рівень. Інноваційний потенціал регіону можна визначити як сукупність детермінант відтворювальних можливостей, які визначають стійкі прогресивні зміни стану регіону (перехід у новий стан) при різних варіантах зовнішніх впливів (включаючи інноваційні ризики) і внутрішніх мотивів [3].

Основними елементами інноваційного процесу є: суб'єкти інноваційної діяльності, інноваційні ресурси, інноваційна технологія і, як результуючого інноваційного процесу, - інновація. Взаємозв'язки між даними елементами полягають у наступних напрямках: внутрішня мотивація до інноваційної діяльності; зовнішня мотивація до інноваційної діяльності; оцінка інноваційного потенціалу території; вибір напрямку й технології інноваційної діяльності; реалізація інноваційної технології в напрямку інноваційної діяльності; оцінка результату інноваційної діяльності; поширення результатів інноваційної діяльності.

Досвід індустріальних країн, що досягли успіхів у розвитку інноваційного потенціалу, в освоєнні наукоємних технологій, підвищенні обсягів виробництва

та експорту інноваційної продукції, дозволили Марукович Е.И., Станюленіс О.О., Патук Е.М. виділити три можливі стратегії розвитку інноваційної сфери:

1. стратегія "нарощування": використовується власний науково-технічний і виробничо-технологічний потенціал із залученням закордонного досвіду. При раціональному використанні результатів фундаментальної та прикладної науки для підвищення виробничого потенціалу поступово розширюється випуск нової конкурентоздатної продукції, створюються високі технології, які реалізуються у виробництві і соціальній сфері;

2. стратегія "запозичення": використовуючи інноваційний потенціал власної країни, освоюється випуск наукоємної продукції, що виробляється в розвинених індустріальних країнах. Далі нарощується виробництво продукції на основі розвитку науково-технічного та промислового потенціалу, у результаті чого з'являється можливість самостійно проводити роботи всього інноваційного циклу - від створення до реалізації інноваційної продукції;

3. стратегія "переносу": використовуються закордонні науково-технічні та виробничо-технологічні досягнення в економіці країни шляхом закупівлі ліцензії на високоефективні новітні технології для освоєння виробництва продукції нових поколінь, що користується попитом за кордоном. Надалі в країні розвивається власний науково-технічний і промисловий потенціал, забезпечується створення всього циклу - від фундаментальних досліджень і розробок до виробництва і реалізації конкурентоздатної продукції на ринках країни і за кордоном [2].

Одним з перших кроків по створенню єдиного інноваційного простору, як показує В.В.Іванов, має стати розробка системи показників інноваційної діяльності, яка призначена для проведення порівняльних оцінок розвитку інноваційної діяльності в країнах ЄС. Запропонована система містить у собі 16 індикаторів, розділених на чотири групи:

- **людські ресурси:** кількість та якість людських ресурсів є головним чинником, що визначає як створення нових знань, так і їхнє поширення.

- **генерація нових знань:** індикатори, що описують генерацію нових знань, вимірюють активність у винахідницькій діяльності й патентування, що, в остаточному підсумку, є джерелом прибутків від інноваційної діяльності.
- **передача і використання знань:** винахідницька активність, необхідна для створення нових знань, - це тільки один з аспектів інноваційної діяльності організації. Поряд із цим, інноваційні підприємства також використовують розробки інших фірм або інститутів, адаптуючи їх для своїх цілей, що також є інновацією. Більш того, фірми часто відслідковують ідеї і технічну інформацію із зовнішніх інформаційних джерел і надалі дають їм інноваційний розвиток.
- **інноваційні фінанси, ринки і результати:** індикатори, що охоплюють питання забезпечення ризиковим капіталом, продаж інновацій, використання мережі Інтернет, інвестиції в інформаційні і телекомунікаційні технології та економічну діяльність у прогресуючих секторах.

Дослідження виявили, що тенденція зміцнення традиційних інноваційно-технологічних центрів в Україні тісно корелює з науковою, інноваційною та інвестиційною активністю відповідних регіонів і ще раз підтверджує наявність ресурсного потенціалу для реалізації проривної інноваційної стратегії в напрямку підвищення конкурентоспроможності України та забезпечення її економічній системі гідного місця у світі. Однак затримка інноваційного процесу на рівні регіону пояснюється низьким ступенем гнучкості й адаптивності підприємств до інновацій.

До основних диспропорцій, які окреслилися у формуванні структурної будови інноваційного потенціалу регіонів України, та негативних наслідків, які вони спричиняють, належать:

- наявність значної кількості висококваліфікованої кадрової складової, проте відсутність фінансових ресурсів, необхідних для її повноцінного використання;
- нестача фінансових ресурсів призводить до морального та фізичного старіння матеріально-технічної складової, що гальмує в часі, а інколи унеможливає ефективне здійснення НДДКР, що зумовлює втрату інноваційної ідеї;

- недостатній рівень розвитку інноваційної інфраструктури ускладнює процес формування та розвитку в регіоні джерел фінансування інноваційної діяльності, гальмує розвиток інформаційно-методичної складової інноваційного потенціалу та процес комерціалізації інновацій;
- низький рівень інноваційної культури в регіоні значно ускладнює весь процес здійснення інноваційної діяльності [1].

Посилення інноваційного потенціалу в регіоні полягає у рішенні трьох взаємозалежних завдань:

1. в активізації ресурсних можливостей розвитку інноваційного потенціалу (у першу чергу - фінансової складової, яка визначає всі інші);
2. підвищенні результативних показників інноваційного розвитку, у тому числі через скорочення значних розходжень у галузевому і територіальному розрізі;
3. удосконалюванні методологічної бази і розширенні інформаційних можливостей для дослідження інноваційного потенціалу регіону.

Удосконалювання системи показників і моніторинг інноваційного потенціалу регіонів створять передумови для коректування інноваційної політики, тому що оцінка інноваційного потенціалу регіону повинна постійно вдосконалюватися як у методичному, так і у змістовному відношенні, для забезпечення її ефективності.

Список використаних джерел

1. Папп, Н. Інноваційно-інвестиційний потенціал регіону / Н. Папп // Схід: Аналітично-інформаційний журнал. – 2009. – №8. – С. 83-87.
2. Разумовский, В.М. Зарубежный опыт формирования регионального инновационного потенциала / В.М. Разумовский, Ю.О. Бакланова // Региональная экономика и управление: электр. науч. журн. - 2007. - №2 (10). - Режим доступа к журн.: <http://region.mcsnp.ru>.
3. Чернова, О.А. Содержание инновационных процессов в контексте регионального развития / О.А. Чернова // Вестник Томского государственного университета: Вып. 316. - Томск, 2008. - С. 155 -161.